

עלון בני דוד – פרשת תרומה

דייקנות אלוקית

הרב נתנאל אלישיב

בשבוע שעבר עסקנו בחשיבות פרטי המצוות, אבל ההסבר שנתנו לכך, לפיו גדולתה של התורה היא דווקא בירידתה לכל פרטי חייו של האדם כדי שיוכל באמת להתרומם – אינו תקף לפרשתנו, בה התורה נכנסת לפרטי הפרטים התכנוניים של המשכן. זה כבר לא תחום מחיי האדם כחיי הכלכלה והאישיות, אלא אדריכלות ועיצוב, מה שמעורר שאלה כפולה: מדוע הקדוש ברוך הוא מתערב בכל הפרטים הללו, במקום לצוות את בני ישראל לבנות משכן ולתת להם לתכנן ולעצב אותו בעצמם? וגם אם נבין את הצורך בהתערבות אלוקית, מדוע חשוב לכתוב את הוראות הבנייה בתורה הנצחית, הרי המשכן הוא זמני מעצם טבעו, ובית המקדש הוא הקבוע? מהו המסר לדורות מכל הארכיטקטורה הזאת?

רבי יהודה הלוי מרחיב על כך בספר הכוזרי (מאמר ראשון צט, ועוד), ומסביר שהדייקנות שאנו פוגשים בפרשיות בניית המשכן שייכת למהותה של ההתגלות האלוקית לעם ישראל. עד מתן תורה, רבים ניסו לעבוד את השם "מלמטה-למעלה", דהיינו מכוח יוזמה אישית ומחשבה אנושית. אל לנו לזלזל בכך, כשאדם מכוון את לבו לשמיים ומחשבתו ישרה, בוודאי שיש ערך רב לניסיונו להתקרב אל הקדוש ברוך הוא, ועם זאת, חידושה של תורת ישראל נעוץ בעבודת השם "מלמעלה-למטה", במילוי הצו האלוקי, המדויק, המורה לנו את המסילה שבה נעלה בית אל. לא רק התפשטות העקרונות על כלל תחומי החיים, כמו שפגשנו בפרשת משפטים, אלא גם דייקנות מרבית ביצירת הכלים והמסגרות שדווקא בהם תשרה השכינה.

בהקשר לכך מדמה ריה"ל את המצוות לעולם הטבע – שם ברור לנו שהכול הוא מדויק. שינוי קל בכרומוזום אחד של אדם, לדוגמה, ואתה מקבל אדם אחר לחלוטין. כך המצוות האלוקיות – **כי בעבודת האלוה אין מקום לא להשערה ולא להיקש שכלי ולא לשיקול דעת**.

חשוב במיוחד לבטא עקרון זה בציווי על המשכן, כי בעצם הרעיון של משכן ומקדש יש משהו מסוכן. המשכן הוא מקום שעשוי להוציא מן האדם את שיא השיאים של הדבקות האלוקית, וכול כוח נפשי שנותנים לו דרוך, ללא הכוונה וללא הגבלה, עלול לפרוץ גדרים ולהביא לאסון, כפי שארע בחטא נדב ואביהוא. דווקא כאן יש צורך בהכוונה אלוקית, דווקא כאן יש צורך בדיוק מרבי.

האם המידות באמת מוכרחות להיות דווקא כפי שקיבלנו בדבר ד' האם יש משהו מהותי שעושה דווקא את המידות הללו ל"נכונות" מצד עצמן? זו שאלה גדולה שנחלקו בה ראשונים ביחס לטעמי מצוות באופן כללי. האם מעשה המצווה הוא טוב ומועיל מצד עצמו, או שמא הדגש הוא על המשמעת, וכשם שהקדוש ברוך הוא התיר לנו את הפרה ואסר את החזיר, יכול היה לעשות ההפך, שהרי אין מהות שונה לבעלי חיים אלו, אלא שהכול הוא עניין של משמעת (המחלוקת מבוארת יפה בספר דרשות הר"ן, הדרוש האחד עשר).

לפי בעלי הסברה השנייה, זה באמת לא כל כך משנה כמה לולאות יהיו ביריעה האחת ואם אורכו של קרש יהיה עשר אמות, שמונה או שתיים עשרה. מה שחשוב הוא העיקרון – ההתקרבות אל השי"ת תבוא דווקא על ידי השמיעה בציוויו. אמרו חכמינו: **"גדול מצוה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה"** (קידושין לא א), בזכות הקשר הבלתי אמצעי בין המצוה למצוה. לפיכך, גם אם המידות המדויקות של המשכן לא נצרכות לדורות, העיקרון העומד מאחוריהן הוא נצחי.